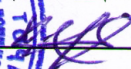

«Тасдиқ менамоям»

Ректори МДТ «Донишгоҳи давлатии
Бохтар ба номи Носири Хусрав»,
доктори илмҳои иқтисодӣ,
профессор Курбонзода М.Р.
« 03 » 2024 с.

Тақризи

муассисаи пешбар ба кори диссертатсионии Намозов Амонулло Каримхонович дар мавзуи “Омӯзиши агробиологии коллексияи навъҳои себҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва шаклҳои ёбоии онҳо дар шароити водии Ҳисор” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.05 - Селексия ва тухмпарварии растаниҳои кишоварзӣ.

Муҳимияти мавзуи диссертатсионӣ. Истифодаи навъҳои беҳтарини маҳаллию воридотии себ барои бунёди боғҳои саноатӣ, нишондодҳои ҳосилнокӣ ва сифати молии себ дар шароити водии Ҳисор, яке аз масъалаҳои муҳим буда, муайянкунии маҳсулнокии навъҳои себ дар шароити минтақа ва нақши он дар таъмини талаботи аҳоли бо маводи ғизоӣ муфид арзёбӣ мешавад. Ҳолати кунунии солҳои охир барои ҳамаи минтақаҳои зироаткорӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон басо нигаронкунанда буда, боиси паст гардидани ҳосилнокӣ ва сифати маҳсулотро ифода менамояд. Барои истеҳсолот навъҳои ояндадор, ки дорои тамоми хусусиятҳои арзишноканд ва аз ҷиҳати иқтисодӣ аҳамияти калон доранд, пешниҳод карда мешаванд, ки он самараи иловагӣ ба истеҳсолоти кишоварзӣ мебошад.

Аҳамияти амалии таҳқиқотҳои гузаронидаи мо дар он ифода меёбад, ки бо истифодаи интихоби навъҳои маҳаллии сермаҳсул, навъҳои воридотӣ ва шаклҳои ёбоии себ бо мақсади бунёд намудани боғҳои саноатӣ дар шароити водии Ҳисор мебошад. Ҳамчунин, дар оянда ҳангоми бунёд кардани боғҳо, дар дигар минтақаҳои кишвар истифода бурда шаванд. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он аст, ки дигар хоҷагҳои кооперативӣ, фермерӣ, ки ба парвариши дарахтони мевадиханда машғуланд, метавонанд аз маводҳои пешниҳодшуда истифода намоянд.

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба ихтисос ё соҳаи илми эълоншуда. Соҳаи таҳқиқоти мавзуи диссертатсионӣ самти кишоварзӣ ба шумор рафта, мавзуи он ба шиносномаи ихтисоси 06.01.05-Селексия ва тухмпарварии зироатҳои кишоварзӣ мутобиқат менамояд.

Саҳми илмӣ доғталаб дар ҳалли масъалаи илмӣ ё коркарди проблемаи илмӣ бо арзёбии аҳамияти он. Муаллиф дар омода намудан ва гузаронидани таҷрибаҳои сахроию лабораторӣ, иҷрои амалии

чорабиниҳо, мушоҳидаи фенологӣ дар давраи нашъунамои дарахтони мевадихандаи навъҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва шаклҳои ёбоии себ, таҳлили тағйироти микдорию сифатӣ дар давраи нашъунамо, баҳодихӣ ба маҳсулнокии навъҳо, баҳодихии натиҷаҳои таҳқиқот, муаррифӣ ва баррасии натиҷаҳои гирифташуда, коркарди оморӣ, баррасии натиҷаҳои бадастомада, таҳлили натиҷаҳои асосӣ ва хулоса, навиштани мақолаҳои илмии нашршуда дар тӯли ҳама давраҳои иҷрои таҳқиқот, ки асоси диссертатсияи мазкурро ташкил медиҳад, муаллиф иҷрокунандаи асосӣ буд.

Диссертатсия аз 5 ҷоб - муқаддима, тавсифи умумии кор, натиҷаҳои таҳқиқот ва хулосаҳо дар ҳаҷми 128 саҳифаи чопи компютерӣ, омода карда шудааст, ки аз он ҷумла 17 расм, 5 диаграмма ва 23 ҷадвал иборат мебошад. Рӯйхати адабиётҳои истифодашуда 219 номгӯӣ иборат буда, аз он ҷумла 5- номгӯяш ба забони хориҷӣ дар бар мегирад. Дар асоси маводи диссертатсионӣ 8-мақолаи илмӣ, аз ҷумла 4-мақола дар нашрияҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба чоп расидаанд, ки мазмуну мундариҷаи асосии таҳқиқот ва таҳлилҳои гузаронидашударо дарҷ намудаанд.

Натиҷаҳои мушаххаси илмӣ (бо нишон додани навлонӣ, аҳамияти илмӣ ва амалии онҳо), ки барои он ба довталаб додани дараҷаи илмии дархостшаванда мумкин аст.

Муқаддима оид ба асоснокунӣ ва омӯзиши мавзӯи равона шудааст. Таҳқиқотҳои мукамал дар бораи омӯзиши иқтисодии хусусиятҳои биологӣ, муқовимат ба омилҳои таъсиррасони абиотӣ (ғайризинда) ва биотӣ (зинда), қонуниятҳои тағйирёбии нишонаҳои маҳсулнокӣ ва сифати меваҳо вобаста ба шароити обу ҳаво ва таъсири омилҳои гуногун дар шароити боғдории Тоҷикистон гузаронида нашудаанд.

Аз ин рӯ, муҳимияти омӯхтани навъҳои маҳаллии себ ва шаклҳои ёбоии он дар муқоиса бо навъҳои воридшуда, имкон медиҳад, ки навъу шаклҳои муайян карда шаванд, ки дорои хусусиятҳои баланди арзишманд буда ҳамчун манбаи аломатҳои пурқимат барои селекция ва гани гардонидани навъҳои пурмаҳсули себ дар мамлакат истифода шаванд.

Тавсифи умумии кор. Дар қисми шиносномаи кори унвонҷӯ Намозов А.К. оварда шудааст: мақсади таҳқиқот, вазифаҳои таҳқиқот, объекти таҳқиқот, мавзӯи таҳқиқот, навлонии илмии таҳқиқот, аҳамияти назариявӣ ва илмию амалии таҳқиқот, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва ғайра.

Мақсади таҳқиқот. Омӯзиши агробиологӣ, чудо кардани навъҳои беҳтарини себҳои маҳаллӣ ва шаклҳои ёбоии он барои истифодабарӣ дар қорҳои селекционӣ, ғани гардонидани навъу хелҳои гуногуни боғдории ҷумҳурӣ, бунёди боғҳои саноатии интенсивӣ ва роҳҳои ҳифзу нигоҳ доштани захираҳои генетикии навъҳои маҳаллии себ мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Омӯхтани қонуниятҳои ҷараёни марҳилаҳои фенологӣ дар давраи рушди солони себҳои маҳаллӣ, шаклҳои ёбоии он ва навъҳои воридшуда;

- Муайян намудани хусусиятҳои биологӣ (тобоварӣ ба шароити табиӣ, хушкӣ, таркиби хок ва ҳарорати ҳаво), дараҷаи паҳншавии онҳо дар минтақа;
- Баҳо додани устувории навъу шаклҳои себ ба хушкӣ.
- Баҳодиҳӣ ба нашъунамои навъҳои себ дар шароити водии Ҳисор;
- Муайян намудани тобоварии навъҳои себ ба касалиҳо, хусусан, касалиҳои хатарноки занбуруғӣ – кӯтурак (*Venturia inaequalis* (Cooke) Winter), гардзанӣ (*Podospaera leucotricha* Salm) ва муайян намудани манбаъҳои устуворнокии комплексӣ ба бемориҳо;
- Муайян намудани маҳсулнокии себ вобаста ба навъ;
- Омӯхтани навъу шаклҳои себ аз рӯи аломатҳои маҳсулнокӣ, ҳосилбандии мунтазам, ҳосилнокӣ, чудо кардани навъу шаклҳои себ, ки дорои хусусиятҳои беҳтарини арзишноканд барои истифода дар селекция ва бунёд намудани боғҳои ҳозиразамон;
- Муайян намудани сифатҳои таъмӣ, техникӣ ва нишондиҳандаҳои биохимиявии меваҳои навъу шаклҳои себ;
- Чудо кардани навъу шаклҳое, ки манбаи сифати баланди мева мебошанд ва истифодаи онҳо барои қорҳои селекционӣ;
- Чудо кардани навъу шаклҳои пурқимати ояндадори себ ҳамчун маводи аввалияи селекционӣ ва ғани гардонидани ассортименти навъҳои себ дар ҷумҳурӣ.
- Баҳо додани самараи иқтисодии навъу шаклҳои ояндадори себ ва муайян кардани навъҳои камхарҷ барои ташкили боғҳои саноатӣ дар ҷумҳурӣ;
- Таҳияи тавсияномаи илман асосноккардашуда оид ба навъҳои маҳаллии себ, навъҳои воридотӣ ва шаклҳои себи ёбой барои парвариш.

Боби 1. Шарҳи мухтасари адабиёти илмӣ. Дар ин боб унвонҷӯ адабиётҳои олимони кишварҳои гуногуни оламро гирд оварда, аз натиҷаҳои онҳо хулосаҳои хешро, ки ба мавзӯи илмӣ дахл доранд, баён намудааст. Чи тавре, ки дар рисола омадааст, себ дарахти мевадиҳандаи

хело қадима буда, таърихи беш аз 4 ҳазорсола дорад. Ба фикри Н.И.Вавилов 1935 ва бисёр олимони дигар себ пайдоиши 4 ҳазорсола дорад. Себро на кам аз 5 ҳазор сол пеш парвариш ва нигоҳубин мекардаанд В.В.Пашкаевич 1928,1929, М.Г.Тарасенко, Д.Ф.Лихонос 1974. Навъҳои имрӯзаи себ, ки пайдоиши ҷуғрофии гуногуни экологӣ доранд, аксарияташон навъҳои воридотӣ мебошанд ва баъзеашон аз шаклҳои ёбӣ дастпарвар карда шудаанд Н.Н.Коваленко, А.А.Юшев, Р.Ш.Заремук [1972], Ю.А.Доля, О.В.Еремина, С.Т.Скороход [1970], А.Д.Савченко А.П Куз, Б.С.Розанов, В.Л.Данилов [1970], М.И.Бродниковский, Ф.У.Урунов [2018].

Боби 2. Шарҳи мухтасари хокию иқлимӣ ва усулҳои гузаронидани таҳқиқот. Дар ин боб унвонҷӯ маълумотҳои заруриро оид ба иқлими минтақаи гузориши таҷрибаҳо, ҳарорати ҳаво, таркиби хок ва баҳои пурраи агроиқлимии ҷои гузаронидани таҷрибаҳояшро пурра навиштааст.

Шароити хокӣ-иқлимӣ минтақа. Водии Ҳисор аз пастхамии байникӯҳҳо иборат буда, дар баландии аз 800 то 1000 метр аз сатҳи баҳр ҷойгир шудааст. Аз дарёи Кофарниҳон шохобҳои Варзоб ва Хонақоҳ, ки аз қаторкӯҳҳои Ҳисор ба поён мерезанд заминҳои кишоварзӣ обёрӣ карда мешаванд. Фаровонии гармӣ ва нури офтоб, давраи дуру дарози нашъунамо, барои тараққӣ додани соҳаи боғдорӣ дар водии Ҳисор шароити мусоидро фароҳам меоварад. Тобистони водии Ҳисор гарму хушк буда, захираҳои калони гармӣ дорад, ки дар ин ҷо бисёр дарахтони пурқимати мевадихандаи гармидӯст, ки давраи нашъунамо (вегетатсия)-и дароз доранд, бо муваффақият инкишоф меёбанд. Минтақаи агроиқлимӣ Ҳисор миқдори зиёди ҳарорати фаъоли аз 10°C боло дорад. Дар қисми ғарбии водӣ 600-700 м аз сатҳи баҳр боло, он ба 4900°C мерасад. Шароити иқлиму хоки ин минтақаи агроиқлимӣ барои нашъунамои дарахтони мевадиханда мусоид мебошад.

Объекти таҳқиқот. Объекти таҳқиқот аз 5 навъи маҳаллӣ Гулсеб, Тирамоҳӣ, Шакарсеб, Чарсаксеб, Рауфӣ, 6 навъи воридотӣ Фуджӣ, Старкримсон, Голден Делишес, Ренети Самиренко, Айдаред, Розмарини сафед – назоратӣ ва 4 шакли ёбӣ «Х-30», «СЗ», «АИ-33», «АИ-65» иборат буд, ки барои санҷиши муқоисавӣ ва баҳо додан зери таҳқиқот қарор гирифтанд.

Усулҳои таҳқиқот. Унвонҷӯ таҳқиқотҳои илмиашро бо усули гузоштани таҷрибаҳои саҳроӣ ва озмоишгоҳӣ амалӣ карда, қисми таҷрибавии корашро бо роҳи гузаронидани таҷрибаҳои махсуси саҳроӣ, гузарондани таҳлилҳои озмоишгоҳӣ, яқоя бо ҳисобкуниҳои омӯрӣ ва коркарди маълумотҳоро иҷро намудааст. Таҳқиқот давоми солҳои 2014-

2018 тариқи ҷустуҷу ва дарёфту интиҳоб кардани навъҳои маҳаллӣ ва шаклҳои ёбоии себ дар шароити водии Ҳисор гузаронида шудааст. Дар ин асос, барномаи таҳқиқотӣ оид ба хусусиятҳои рушду инкишоф ва маҳсулнокии навъҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва шаклҳои ёбоии себ дар шароити водии Ҳисор нақша тартиб дода шуд, ҳамчунин, баҳодиҳии агробиологии навъҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва шаклҳои себҳои ёбоии Тоҷикистон мавриди омӯзишу таҳқиқ қарор гирифтанд.

Дар асоси талаботи Дастури таҷрибаҳои саҳроӣ, мувофиқи услуби пешниҳодкардаи Б.А.Доспехов 1985, роҳандозӣ шуда, натиҷаҳои ба даст омада, тавассути усули таҳлили омӯрӣ коркард карда шуда, натиҷаҳои дастрастгардида бо истифода аз усули таҳлили дисперсионӣ дар барномаи компютери *Microsoft Excel*, 2010 иҷро карда шуданд.

Инчунин дар зербоби 2.2. хусусиятҳои агрохимиявии хоки минтақа маълумот пешниҳод намудааст.

Боби 3. Натиҷаҳои таҳқиқот. Ин боб аз зербобҳои зерин иборат мебошад: Хусусиятҳои биологӣ ва аломатҳои арзишноқӣ навъ ва шаклҳои себ дар шароити водии Ҳисор, хусусиятҳои гузариши марҳилаҳои фенологии рушди навъу шаклҳои себ дар шароити водии Ҳисор, хусусиятҳои гузариши марҳилаи фенологии гулкунии навъу шаклҳои себ дар давоми сол, хусусиятҳои гузариши марҳилаҳои фенологии гулкунии навъу шаклҳои себ дар шароити водии Ҳисор, хусусиятҳои марҳилаҳои фенологии пухтарасии меваи навъу шаклҳои себ дар шароити водии Ҳисор, баҳодиҳии ҳосилнокии навъҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва шаклҳои ёбоии себ дар шароити водии Ҳисор, ва ҳосилбандии даврагӣ (солбандӣ)-и навъу шаклҳои себ дар бар мегирад.

Дар ин боби асосии кори илмӣ унвонҷӯ чунин бармеояд, ки иқтидори ҳосилнокии навъу шаклҳои себ аз рӯи генотип муайян карда мешавад, яъне агар навъ ё шакл аз ҷиҳати генетикӣ ҳосили баланди муайян дошта бошад, пас он ҳатто ҳангоми дучор шудан ба омилҳои гуногуни номусоиди табиӣ ин иқтидорро нигоҳ медорад. Натиҷаҳои таҳқиқот собит сохтанд, ки ташаккулёбии ҳосили навъу шаклҳои себ бо хусусиятҳои биологияшон нисбат ба шароити обу ҳаво вобастагии калондоранд. Таҳлили муқоисавии ҳосилнокии навъу шаклҳои себ дар шароити водии Ҳисор нишон дод, ки навъҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва ёбоие, ки иқтидори ҳосилнокиашон баланд мебошанд, барои истифода бурдан дар истеҳсолот, дар бунёди боғҳои интенсифӣ ба мақсад мувофиқ аст.

Боби 4. Устувориҳои навъу шаклҳои ёбоии себ бо таъсири омилҳои табиӣ ва таркиби химиявии меваҳои себ дар шароити водии Ҳисор. Ин боб аз зербобҳои зерин иборат мебошад: Муқовимат ба омилҳои номусоиди

табий, устувории навъҳои себ ба касалиҳои занбуруғӣ ва маълумоти мухтасар дар бораи онҳо, устувори ба хушкӣ, баҳодиҳии таркиби химиявии меваҳои себ, навъҳои ояндадори себҳои воридотӣ, маҳаллию шаклҳои ёбӣ ва баҳои хоҷагидорию селекционии онҳо.

Таҳқиқотҳое, ки унвонҷӯ дар солҳои 2014-2018 оид ба устувори навъҳо ва шаклҳои дарахтони себ ба хушксолӣ бо усули пажмурдакунии баргҳо аз рӯи усули Г.Н.Еремеев [1963] гузаронида, нишон доданд, ки навъҳои маҳаллӣ ва шаклҳои ёбии себ дар баъзе мавридҳо аз ҷиҳати устуворият ба хушксолӣ аз навъҳои воридгардида (интродуксионӣ) ва ноҳиябандигардида баландтаранд. Аксарияти навъҳои маҳаллӣ миёнақад ва қадбаланд мебошанд, гарчанде ки шохсорашон аксар вақт фишурда мешавад. Ҳосилнокиашон миёна ва аз миёна боло аст. Мувофиқи ҳисобҳои унвонҷӯ ҳосилнокии онҳо 12-18 т/ га-ро ташкил медиҳад, ки дар як шароити парваиш аз навҳои ноҳиябандишуда камӣ надоранд.

Чунон ки мебинем, навъҳои себҳои маҳаллӣ дорои як қатор бартариҳо ва норасогиҳо мебошанд. Онҳоро бо мақсади пурра кардани анво (маҳсусан, навъҳои барвақтӣ, тобистона, ва тирамоҳӣ) тавсия кардан мумкин аст, қисми дигари онҳоро дар селекция васеътар истифода бурдан мумкин аст. Аксари навъҳои маҳаллӣ дорои таъми ширин, туршӣ ширин мебошанд, ки бо анъанаҳои мардуми маҳаллӣ алоқаманд мебошанд. Таъми турши ширини меваҳо барои навъҳои пайдоиши аврупоӣ хос аст. Меваҳое, ки таъми турш доранд, дар байни аҳолии маҳаллӣ на чандон маъмуланд.

Хусусиятҳои биологии навъҳои маҳаллӣ, воридгардида ва шаклҳои ёбии ояндадоре, ки дар рафти таҳқиқот дар шароити тағйирёбии глобалии иқлим дар кураи замин, номуътадили шароити парвариш, зуд-зуд дучор шудан ба омилҳои номусоиди гуногун имкон дод, ки муҳлати пухтарасии навъу шаклҳо мӯйян карда шавад ва дар ин асно навъу шаклҳое, ки устуворияташон ба хушкӣ, касалиҳо ва ҳашароти зараррасон баланд аст ва сифату ҳосилнокии баланд доранд, чудо карда шаванд, дар истеҳсолот ва дар селекция ҳамчун маводи арзишнок истифода бурда шаванд.

Боби 5. Самаранокии иқтисодии парвариши навъҳои себ. Дар ин боб унвонҷу чунин маълумотро гирд овардааст. Самаранокии баланди иқтисодии парвариши навъҳои себҳои маҳаллӣ, Чарсаксеб, Тирамоҳӣ, аз навъҳои воридгардидаи Фуджӣ, Ренети Симиренко, Старкримсон ва Айдаред муайян карда шуданд, ки онҳо аз ҳисоби баланд шудани ҳосил, қобилияти мутобиқшавӣ ва фуруши меваҳои зиёд медиҳанд.

Даромаднокии истеҳсоли ин навъу шаклҳо аз 52 то 64,2%-ро ташкил медиҳанд.

Унвончӯ натиҷаҳои илмиашро чамъбаст намуда, барои ҷорӣ намудани натиҷаҳои илмиаш дар истеҳсолот чунин тавсияҳои заруриро пешниҳод менамояд:

1. Дар асоси баҳодиҳии агробиологии навъҳо ва шаклҳои себ аз рӯйи хусусиятҳои асосии истеҳсолию биологӣ, манбаъҳои хусусиятҳои аз ҷаҳати истеҳсоли арзишнок оид ба истифода намудани онҳо дар корҳои селекционӣ барои бунёди боғдории саноатии Ҷумҳури Тоҷикистон муайян карда шуд.

2. Аз рӯйи аломатҳои арзишноки дергулкунӣ 3 навъи маҳаллӣ, 1 навъи интродукционӣ ва 4 шакли ёбоии себ ҷудо карда шуд, ки вобаста ба давраи гулкунӣ аз ҳамдигар фарқият доранд.

3. Аз ҷиҳати ба хушки тобовар 5 навъи маҳаллӣ – Гулсеб, Шакарсеб, Чарсаксеб, Тирамоҳӣ, Рауфӣ, 2 навъҳои воридотӣ – Голден Делишес, Стар Кримсон ва 6 шакли ёбой Ҳ-30, СЗ, АИ-33, АИ-65, ки дорои дараҷаи баланди обнигоҳдорӣ (3,9-7,5%) мебошанд, интихоб карда шуданд.

4. Дар меваҳои навъҳо ва шаклҳои себ дар шароити водии Ҳисор миқдори қанд аз 7,5 то 17,3%, моддаҳои хушк аз 8,1 то 20,1%, кислотаҳо 0,56-0,76% чамъ гардидааст. Дар навъҳои маҳаллии Чарсаксеб ва Тирамоҳӣ 16,4-20,1% моддаҳои хушк, Ренети Симиренко ва Старкримсон 14,7-17,3% ва шаклҳои ёбой Ҳ-30 ва СЗ 17,1-20,0% миқдори зиёди моддаҳои хушк хос буданд. Навъҳои маҳаллии Тирамоҳӣ, Шакарсеб 13,4-17,3%, навъҳои воридгардида Голден Делишес 13,7-13,9% ва шаклҳои ёбоии АИ-33, АИ-65 миқдори баланди қанд ба қайд гирифта шуд. Бо миқдори баланди кислотаи аскорбинӣ навъҳои маҳаллии Гулсеб, Шакарсеб, Чарсаксеб, Тирамоҳӣ ва навъҳои воридгардидаи Голден Делишес, Ренети Симиренко, шаклҳои ёбоии АИ-65, АИ-33, ки 12,4-21,1 мг/100 граммро ташкил додаанд, фарқкунанда буданд. Аз рӯйи маҷмӯи сифатҳои молӣ ва таъми мева навъҳои маҳаллии Чарсаксеб, Тирамоҳӣ, навъҳои воридотии Голден Делишес, Фуджӣ ҷудо гардиданд.

5. Самаранокии баланди иқтисодии парвариши навъҳои себҳои маҳаллӣ, Чарсаксеб, Тирамоҳӣ, аз навъҳои воридгардидаи Фуджӣ, Ренети Симиренко, Старкримсон ва Айдаред муайян карда шуданд, ки онҳо аз ҳисоби баланд шудани ҳосил, қобилияти мутобикшавӣ ва фуруши мева фоидаи зиёд медиҳанд. Даромаднокии истеҳсоли ин навъу шаклҳо аз 52 то 64,2%-ро ташкил медиҳанд.

Дар баробари натиҷаҳои арзишманди илмӣ ба даст овардаи унвонҷӯ, ба андешаи мо дар рисолаи илмӣ чунин камбудҳои низ ҷой доранд:

1. Дар сах. 13 номи ботаники франсавӣ, ки пеш аз К. Линей ба таснифоти авлоди себ машғул шударо нишон дода нашудааст.
2. Дар сах. 56 дар тавсифи мухтасари навиштаҷоти навъҳои себ, синни соли ба ҳосилдиҳӣ воридшавии навъҳои себи Тирамоҳӣ дар соли 4-5 солагӣ; Шакарсеб дар соли 5- 6 солагӣ; Рауфӣ дар синни 5 солагӣ; Фуджу дар 3 солагӣ; Старкримсон дар 9- 10 солагӣ; Айдаред аз 5 - 6 солагӣ; Размарини сафед аз 6- 7 солагӣ нишон додашудаанд. Вале синни соли ба ҳосилдиҳӣ воридшавии дигар навъҳои себро нишон дода нашудааст.
3. Дар сах. 79 пай дар пай гузаштани фазаҳои фенологӣ - омехта карда шудааст. Инчунин соли шинонида шудаи дарахтон, нақшаи ҷойгирунии ва тағпайвандаки онҳо нишон дода нашудааст.
4. Дар чадвали 5.1. 23, ва дар чадвали 4-ум ба ҷои даромади умумӣ- Пули савдо сомони /га, ва дар чадвали 6-ум ба ҷои даромади соф (тоза), даромад аз фуруш навишта шудааст. Ҳосилнокии себи навъи Размарини сафед (назоратӣ) аз нисбат ба баъзе навъҳо кам аст, веле харчи он (сарфи маблағ) нисбат ба навъҳои: Гулсеб, Ренат Семиренко- зиёдтараст. Сабаби зиёд шудани харчи нишон дода нашудааст.
5. Дар боби 5 –ум ҳамагӣ аз як зербоб иборатаст, бояд хараҷоти истехсоли-сарфи меҳнатро барои гузаронидани корҳои нигоҳубин ва ғуничини меваи навъҳои гуногуро ба зербоби алоҳида ҷудо карда мешуд.
6. Дар диссертатсия баъзе хатогиҳои механикӣ ва грамматикӣ дида мешаванд.

Аммо ин камбудҳои дар боло оварда шуда, он қадар ҷиддӣ набуда, ба аҳамияти илмӣ кори иҷрогашта таъсири худро намерасонанд.

Мутобиқати таҳассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ. Рисолаи илмӣ Намозов Амонулло Каримхонович кори анҷомдодашудаи илмию таҳассусӣ буда, дорои навғониҳои илмӣ ва натиҷаҳои эътимоднок мебошад ва ба талаботи “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ” ҚОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯй мебошад.

Хулосаи умумӣ. Рисолаи илмӣ Намозов Амонулло Каримхонович дар мавзӯи: “Омӯзиши агробиологии коллексияи навъҳои себҳои маҳаллӣ, воридотӣ ва шаклҳои ёбоии онҳо дар шароити водии Ҳисор” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисоси 06.01.05.- Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ кори илмӣ ба анҷом расида буда, аҳамияти калони илмию амалӣ дорад.

Рисолаи илмӣ дорой ҷанбаҳои баланд ва арзишноки назариявӣ ва амалӣ буда, моҳияти биологӣ ва самараноки иқтисодии парвариши себҳои маҳалӣ, воридгардида ва шаклҳои ёбоиро инъикос менамояд.

Диссертатсия ва автореферати он ба талаботҳои “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.июни.2021, №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ мебошанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар интишороти илмӣ инъикоси пурраи худро ёфтаанд. Автореферати диссертатсия мазмуни асосии таҳқиқоти гузарондашударо ифода менамояд. Аз ин рӯ мо ба чунин хулоса омадем, ки диссертатсияи пешниҳодшуда ба талаботи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он Намозов Амонулло Каримхонович сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисоси 06.01.05.- Селексия ва тухмипарварию растаниҳои икшоварзӣ мебошад.

Тақриз дар Шурои олимони факултети химия ва биологияи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, протоколи № 7 аз 28 феввали соли 2024 баррасӣ ва тасдиқ карда шудааст.

Раиси Шурои илмӣ методи факултети химия ва биологияи муассисаи давлатии таълимии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав, номзади илмҳои химия, дотсент

Ятимов П.М.

Котиби Шурои илмӣ методи факултети химия ва биологияи МДТ ДДБ ба номи Носири Хусрав

Пиров А.

Муқарриз: номзади илмҳои кишоварзӣ, дотсети кафедраи биологияи умумӣ МД ДДБ ба номи Носири Хусрав (ихтисоси 06.01.10- зироатҳои субтропикӣ)

Рукнидинов Қ.

Имзоҳои П.М. Ятимов, А. Пиров ва Қ.

Рукнидинов - ро тасдиқ менамоям: сардори шӯбаи кадрҳои МД ДДБ ба номи Носири Хусрав

Шукурзод Ҷ.А.

Суроға: 735140, вилояти Хатлон, ш.Бохтар кучаи Айнӣ 67, Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав

Тел (+992 3222) 2-45-20, 2-22-53,

E-mail ktsu78@mail.ru

12.03.2024с.